

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

Handreiking

Joint Fact Finding

#1

Inleiding

Deze handreiking geeft een overzicht van de huidige stand van denken en beschikbare kennis over Joint Fact Finding en probeert hierin zo volledig mogelijk te zijn. Het kan echter zijn dat het denken over Joint Fact Finding een stap verder is dan in dit document wordt weergegeven, daarom kunnen er geen rechten worden ontleend aan deze handreiking.

- [Wat is Joint Fact Finding?](#)
- [Wanneer zet ik Joint Fact Finding in?](#)
- [Waarom zet ik Joint Fact Finding in?](#)
- [Hoe geef ik Joint Fact Finding vorm?](#)
- [Hoe maak ik Joint Fact Finding tot een succes?](#)

Wat is Joint Fact Finding?

Joint Fact Finding (hierna: JFF) is een methode voor feitenonderzoek dat door meerdere partijen samen wordt uitgevoerd. JFF wordt gebruikt om een conflict over kennis of begrippen te voorkomen. JFF wordt gebruikt als ondersteuning bij beleidsvorming. Het doel van JFF is om te komen tot gedeelde en geaccepteerde kennis zodat betere beleidskeuzes kunnen worden gemaakt. Bij deze strategie wordt het hele onderzoekstraject, van probleemdefinitie tot en met het beschikbaar komen en communiceren van resultaten, met alle stakeholders gezamenlijk doorlopen.

Een succesvol JFF-proces zorgt voor overeenstemming over- en daarmee gemeenschappelijk acceptatie van kennis. Dat maakt dat de partijen dezelfde taal spreken, omdat ze over dezelfde informatie beschikken. Joint Fact 'Fighting' wordt zo Joint Fact Finding.

Meer lezen: Wesselink en Paul, 2010

Wanneer zet ik Joint Fact Finding in?

JFF is van toegevoegde waarde in allerlei situaties, bijvoorbeeld wanneer er sprake is van een (mogelijk) kennisconflict of om samen feiten onderliggend aan een (beleids)proces te onderzoeken. Een conflict over kennis kan veroorzaakt worden doordat partijen onder meer:

(zie o.a. Spruit, 2019):

- Andere feiten hebben (contra-expertise)
- Andere perceptie of interpretatie van de feiten hebben
- Geen toegang hebben tot bepaalde feiten
- Een andere perceptie te hebben of een andere definitie te gebruiken van begrippen, jargon of woorden
- Zich beroepen op selectieve bronnen die voor bepaalde partijen een gunstiger uitkomst hebben dan de bronnen van de andere partijen. Hierbij ontstaat een rapportenstrijd doordat er bijvoorbeeld andere data en andere modellen worden gebruikt
- De geloofwaardigheid van bepaalde kennisbronnen in twijfel trekken

Geen duidelijkheid hebben over de bewijsvoering

Wanneer er een conflict over kennis is, of dit op de loer ligt bij een vraagstuk, kan JFF worden ingezet. Voor een goede beleidsvorming is het immers van belang dat er een gedeelde analyse van het betreffende vraagstuk ligt, gebaseerd op een gemeenschappelijk aanvaarde kennis en feiten. Let wel, we weten, ook wetenschappelijk gezien, nooit iets helemaal zeker. Het beste dat we kunnen doen, is het onderling eens worden over hoe het hoogstwaarschijnlijk zit.

Waarom zet ik Joint Fact Finding in?

Er zijn meerdere redenen waarom JFF van toegevoegde waarde is. Namelijk:

Verbeterde betrokkenheid stakeholders:

- Stakeholders zijn meer betrokken bij het ontwikkelen van kennis en feiten, waardoor zij deelgenoot zijn van de inzichten, vraagstukken en dilemma's die de verschillende partijen hebben
- JFF leidt tot uitwisseling van ideeën en tot gezamenlijke visievorming over de kennis en feiten. Hierbij worden dilemma's, belangen en consequenties besproken
- JFF stelt je in staat wederkerigheid en commitment te vragen: de methode geeft alle partijen de mogelijkheid om verantwoordelijkheid te nemen voor de gezamenlijke feitenbasis
- Er ontstaat meer onderling begrip en vertrouwen tussen betrokken partijen
- JFF zorgt voor het ontstaan van een gezamenlijke taal bij betrokken stakeholders, waardoor er in het vervolgproces minder verwarring ontstaat

Verhoogde kwaliteit besluitvorming

- De onderzoeken worden kwalitatief beter doordat er meerdere partijen betrokken zijn die kennis inbrengen vanuit verschillende perspectieven ontstaat een rijkere oplossing
- JFF draagt bij aan de transparantie en kwaliteit van het beleids- en besluitvormingsproces

- Meer begrip voor de uiteindelijke besluitvorming doordat de discussie over de feiten verstomd
- JFF stelt je in staat verschillende belangen en onderliggende feiten en aannames te kennen en mee te nemen in de inhoudelijke gedachtvorming over beleid
- JFF stelt je in staat het probleemoplossend vermogen te vergroten bij complexe vraagstukken door vanuit verschillende invalshoeken naar het vraagstuk te kijken

Verbeterd draagvlak

- JFF zorgt voor een feitenbasis die door alle betrokken partijen wordt erkend
- JFF vergroot het draagvlak voor het proces. Door vroeg in het proces meer tijd te nemen voor kennisvergarig kan verderop in het proces tijd worden gewonnen doordat de grond voor discussie over de feiten verdwijnt

Meer lezen: [Tonneijck en Warmenhoven, 2017](#)

Hoe geef ik Joint Fact Finding vorm?

Er zijn diverse stappenplannen voor het vormgeven van een JFF-proces. Het in deze handreiking geschetste stappenplan is gebaseerd op die van het Consensus Building Institute. Het bestaat uit de volgende zes stappen (CBI, Susskind et al, 2019):

Bovenstaande stappen worden hierna verder toegelicht.

Stap 1: Voorbereiding

In de voorbereidende fase wordt een stakeholderselectie gemaakt van alle mogelijk relevante betrokken partijen. Startpunt voor het selecteren van partijen is dan ook die partijen die in hun belang worden geraakt. Deze partijen komen uit het brede stakeholderveld rond het vraagstuk, zoals overheden, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en kennisinstututen (experts). Alle verschillende perspectieven dienen in absolute aantallen ongeveer gelijk vertegenwoordigd te zijn in het proces.

De mate van invloed van stakeholders is in beginsel niet van belang. De discussies en besluitvorming binnen het JFF-proces

moeten plaatsvinden met medeneming van alle belangen die bij de stakeholders bestaan.

Naast het basisprincipe van het werken vanuit belangen zijn er nog meer aspecten die je in ogenschouw kunt nemen bij het selecteren van partijen. Denk daarbij aan:

- **Inhoudelijke representativiteit:** zoveel mogelijk belanghebbenden met verschillende invalshoeken en belangen praten mee. Het gaat dan om inhoudelijke representativiteit, de mate waarin de verschillende belangen zijn vertegenwoordigd
- **Diversiteit:** de mate waarin de stakeholders die meepraten een afspiegeling vormen van alle betrokkenen. Men kan bijvoorbeeld denken aan aspecten als leeftijd, sekse, opleiding en culturele achtergrond
- **Werkbare groeps-grootte:** de grootte van de groep heeft invloed op de dialoog. Indien de groeps-grootte uitkomt boven de 25 personen moet nagedacht worden over een structuur met deelgroepen en parallelle processen
- **Overig:** vanuit pragmatische overwegingen of je omgevingsdoelen kun je

besluiten om stakeholders wel of niet mee te laten doen in het proces, bijvoorbeeld door stakeholders met slechts een beperkt belang toch mee laten doen om maximaal vertrouwen te bouwen

Stap 2: Procesontwerp

Van essentieel belang voor een goed proces is dat initiatiefnemer en stakeholders samen kiezen voor de methode van JFF. In deze fase is het cruciaal om af te spreken dat de uitkomsten bindend zijn voor alle partijen, incl. de initiatiefnemer, die deelnemen aan het lopende proces. Daarbij wordt ook besproken of het initiatief – als dat reeds loopt - door kan lopen tijdens de onderzoeksfase. Verder maak je ook heldere afspraken over de kosten. In veel gevallen is het zo dat de initiatiefnemer de kosten op zich neemt. Het is van belang afspraken met deelnemers over het doel van JFF te maken, hoe het gebruikt wordt, omgangsvormen onderling en de wijze van besluitvorming en de afronding.

In het ontwerpen van het proces is het van belang om de emoties en gemoedstoestand van deelnemers een plek te geven in het proces.

Stap 3: Samen formuleren van een JFF-onderzoeksplan

In deze fase verzamelen initiatiefnemer en de stakeholders samen informatie, waarna zij de onderzoeksvragen bepalen en samen een of meerdere (onafhankelijke) onderzoekende partij(en) aanwijzen. Dit kan een

onderzoeksinstituut zijn, maar ook een groep inwoners die zelf data verzamelt. Het is belangrijk om alle gewenste feiten in één keer uit te vragen, zodat er geen zogenoemd ‘domino-JFF’ ontstaat. Hiermee wordt elk (deel)onderzoek bedoeld en niet het gehele JFF-proces. Tijdens het JFF-proces kunnen er immers nieuwe vragen rijzen of het kan zijn dat bepaalde feiten zich pas na verloop van tijd prijsgeven.

Bij het opstellen van de onderzoeksvragen bespreek je ook het detailniveau van de uitkomsten, de kwaliteit van het onderzoek en bepaal je samen welke rol de uitkomsten hebben. Eventueel bespreek je ook de in te zetten onderzoeksmethode, bijvoorbeeld deskresearch, literatuurstudie of (telefonische) interviews. Dit alles wordt opgenomen in de gezamenlijke briefing voor de partij die het onderzoek gaat uitvoeren.

Stap 4: Samen uitvoeren van onderzoek

Deze stap betreft de periode dat er daadwerkelijk onderzoek wordt gedaan. Bij het onderzoek betrek je alle stakeholders en alle informatie die zij tot hun beschikking hebben en bewaak je samen de afgesproken kaders. Mogelijke wijziging van deze kaders/vragen/methodiek moet opnieuw worden voorgelegd aan de onderzoeksgroep, opdat aanpassing alleen plaatsvindt in onderlinge overeenstemming. Door aan de voorkant een objectief en volledig transparant onderzoek te

contracteren en daarmee vooral te sturen op transparantie en betrouwbaarheid, creëer je vertrouwen bij alle stakeholders.

Je kunt overwegen om uit de betrokken stakeholders een begeleidingsgroep samen te stellen. Waar nodig kun je tevens een onafhankelijke derde inschakelen die zorg draagt voor een veilige en transparante afwikkeling van het proces.

Stap 5: Samen resultaten vaststellen

Bij het vaststellen van de resultaten wordt eerst een concepteindrapport besproken. Daarbij wordt bepaald of er nog wijzigingen nodig zijn voor de afronding van het onderzoek en zo ja welke. Centraal hierbij dat de kwaliteit volgens alle betrokken partijen voldoende is. Vervolgens worden conclusies getrokken over een eventueel vervolgonderzoek. Het concept maakt ook duidelijk of het proces heeft geleid tot een antwoord op alle vragen of niet. Nadat eventuele wijzigingen zijn verwerkt, wordt de definitieve versie op een formele manier samen vastgesteld. Dit is nodig zodat de onderzoeksgegevens kunnen dienen als basis voor de vervolgstappen in de onderhandelingen. Ook worden conclusies getrokken over een eventueel vervolgonderzoek.

Stap 6: Samen communiceren

De bevindingen worden gezamenlijk gepresenteerd en de resultaten worden naar alle betrokkenen gestuurd. Voor de deelnemende stakeholders is dit het

moment om met hun achterban te communiceren over de uitkomst. Uiteraard is het van belang dat de deelnemende stakeholders ook gedurende het proces hun achterban meenemen.

Hoe maak ik Joint Fact Finding tot een succes?

Het is belangrijk te voldoen aan een aantal randvoorwaarden anders kan JFF niet succesvol zijn. Ook is het goed om oog te hebben voor factoren die het JFF-proces kunnen versnellen en vertragen.

Randvoorwaarden voor de overheid

- Het moet een open en interactief proces zijn waarbij uitgebreid wordt geïnformeerd
- Er moet ruimte zijn of ruimte gecreëerd worden voor stakeholders om op te komen voor hun belangen, voor onderhandeling en om invloed uit te oefenen op de uitkomsten
- Er moeten duidelijke afspraken worden gemaakt tussen de verschillende betrokken partijen over het proces.
- Afwijking van een afspraak kan niet, wel kan een afspraak gewijzigd worden door een nieuwe afspraak te maken
- Commitment van de overheid. Als het proces geïnitieerd wordt is het van belang dat er tijd en geld gereserveerd wordt voor dit proces en moet men bereid zijn de uitkomsten een plek te geven in het beleidsproces en de gevolgen te accepteren
- Alle belangen van alle stakeholders

moeten gelijkwaardig worden behandeld en zorgvuldig worden meegenomen in de beleids- of besluitvorming

- Er moet een diversiteit zijn in de groep van stakeholders, zodat alle belangen zoveel mogelijk een plek kunnen krijgen
- Er moet vanuit de initiërende partij duidelijk worden gecommuniceerd met alle betrokken stakeholders

Meer lezen: Langeberg & De Vries, 2002

Valkuilen voor de overheid

- Te veel tafels, lagen en gesprekken op verschillende niveaus voeren. Dit zorgt voor bestuurlijke drukte en gebrek aan overzicht in het proces
- Verkeerde verwachtingen, bijvoorbeeld verwachten dat in een JFF-proces draagvlak verkregen wordt voor een reeds door de overheid voorgestelde oplossingsrichting
- Politiek sturing geven: bestuurders mogen meedoen, maar niet eenzijdig bepalen
- Eenzijdig het proces aanpassen, zonder hier nieuwe afspraken over te maken met alle betrokken partijen

Meer lezen: Tonneijck en Warmenhoven, 2017

Versnellingsfactoren voor de overheid

- Helder kader: over tijd en geld én over de scope (waarop is wel participatie mogelijk en wat staat al vast)
- Heldere rolverdeling in het JFF-proces
- Fasering van het proces: maak het proces inzichtelijk en communiceer over de verwachte opbrengst per fase

- Door het uitblijven van onenigheid over de feiten wordt een succesvol JFF-proces zelf ook versneld

Motiverende factoren voor stakeholders

De motivatie tot actieve participatie van stakeholders wordt vooral bepaald door de effecten die zij verwachten voor henzelf of hun achterban. Factoren die daarbij meespelen zijn:

- Opkomen voor een bepaald belang: als stakeholders opkomen voor een bepaald belang zijn zij intrinsiek gemotiveerd om een bijdrage te leveren in het JFF-traject
- Invloed op de uitkomsten: door mee te doen in het JFF-traject hebben zij invloed op de uitkomsten van dit traject
- Meebepalen en meebeslissen: door mee te doen in het JFF-traject kunnen zij meebepalen en meebeslissen
- Nieuwsgierigheid: stakeholders willen graag weten hoe het echt zit en welke feiten waarheid zijn

Meer lezen: Langeberg & De Vries, 2002

Demotiverende factoren voor stakeholders

- Verdragingsstactieken door één of meerdere partijen: soms hebben partijen belang bij vertraging van het proces, voor andere partijen kunnen deze verdragingspogingen frustrerend werken
- Tijdsinvestering die het proces vraagt: een JFF-traject vraagt een tijdsinvestering van betrokkenen. Dit kan demotiverend werken, vooral als de verhouding tussen tijdsinvestering en opbrengst scheef is

- Later afwijken door partijen van gemaakte afspraken in het JFF-proces. Het kan voorkomen dat partijen in een JFF-traject de uitkomsten van het traject niet kunnen of willen accepteren. Dit werkt voor andere partijen frustrerend en demotiverend. In dit geval is het van belang nieuwe afspraken te maken.

Meer lezen: Langeberg & De Vries, 2002

Verder onderzoek/ verdere casuïstiek

In de volgende processen is succesvol ervaring opgedaan met JFF:

- Maatschappelijk akkoord rond Maasvlakte 2
- De overlegtafel van Netbeheer Nederland en Energie NL
- Dialoog rond de Waddenzee
- Beleid rond spoortrillingen

(Wetenschappelijke) literatuur

- Wesselink, M., Paul, R. (2010) Handboek strategisch omgevingsmanagement. Met de casus: SOM Toegepast op de besluitvorming Maasvlakte 2. Deventer: Vakmedianet Nederland.
- Tonneijck, S.A., en H. Warmenhoven (2017). De betekenis van Joint Fact Finding voor de kennisbasis van de energietransitie. Deventer: Stichting Dialoog Nederland.
- Bleijenberg, C. (2017). Participatie: hoe belangrijk is representativiteit eigenlijk? Geraadpleegd via <https://www.overheidincontact.nl/participatie-hoe-belangrijk-is-representativiteit-eigenlijk/>
- Spruit, S. (2019). Mijn feiten zijn beter dan jouw feiten! Geraadpleegd via <https://www.platformleo.nl/nieuws/?35-Mijn+feiten+zijn+beter+dan+jouw+feiten%21+%7C+-blog+door+Shannon+Spruit>.
- Langeberg, drs S., De Vries, I.E.M. drs. (2002). Stakeholdersanalyse Flyland. Amsterdam: Dijk12 Beleidsonderzoek.
- CBI. Susskind, L., Field, P., Smith, G. (2006). Joint Fact-Finding in Urban Planning and Environmental Disputes.

Meer lezen

<http://www.dijk12.nl/upload/File/PDF/of583840a916a3dfd202c96cdeeb3a22.pdf>

<http://www.energedialoog.nl/afgeronde-projecten/joint-fact-finding-voor-de-kennisbasis-van-de-energietransitie/>

<https://geenn1.nl/downloads/180727-definitieve-rapportage-onderzoek-n1-evenemententerrein.pdf>

<https://www.overheidincontact.nl/participatie-hoe-belangrijk-is-representativiteit-eigenlijk/>

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2017/10/11/project-mainportontwikkeling-rotterdam>

<https://www.netbeheernederland.nl/nieuws/ote-publiceert-rapporten-afwegingskader-verzwaren-tenzij-en-belemmeringen-in-nettarieven--1233>

<https://www.natuurenmilieu.nl/wp-content/uploads/2019/04/adviesrapport-verkenning-noordzeestrategie-2030-gecomprimeerd-1.pdf>

<https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/01/08/achtergrondnotitie-industrie-ijff-css>

https://www.rathenau.nl/sites/default/files/Wetenschap_als_strijdtoneel_-_Publieke_controversen_rond_wetenschap_en_beleid.pdf

Over deze handreiking

Deze handreiking is tot stand gekomen door analyse van (wetenschappelijke) publicaties en gesprekken met (wetenschappelijk) onderzoekers, WesselinkVanZijst, Public Mediation en medewerkers van de directie Participatie.

Dit is een publicatie van het kennisknooppunt Participatie, onderdeel van de directie Participatie.

**Ministerie van
Infrastructuur en Waterstaat**

Rijnstraat 8 | 2515 XP | Den Haag
Postbus 20901 | 2500 EX | Den Haag
T 070 456 8999
kennisknooppuntparticipatie@minienw.nl
www.kennisknooppuntparticipatie.nl

Maart 2020

Aan deze publicatie kunnen geen rechten worden ontleend. Auteursrecht is van toepassing op dit document. Citeren uit dit document is alleen toegestaan indien voorzien van een bronvermelding. Hergebruik en verspreiding van documenten in originele vorm is toegestaan.